

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Белік Лариса Степанівна

ВПЛИВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИ НА ДОСТОВІРІСТЬ ДОКАЗІВ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....595

Гресь Юлія Олегівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЛІДІВ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРИСЛИВІ КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ: ТРАДИЦІЙНА СЛІДОВА КАРТИНА ТА НОВІ ВИКЛИКИ ЕРИ
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ596

Загородній Ігор Вікторович

КОНВЕРГЕНЦІЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ У
КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ТЯЖКІ ЗЛОЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ.....599

Колодіна Анна Сергіївна

МОЖЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЦИФРОВИХ
ДОКАЗІВ.....602

Чернов Олександр Віталійович

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ СУДОВОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ У КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ДЛЯ
ВСТАНОВЛЕННЯ ЧАСУ НАСТАННЯ СМЕРТІ605

Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ПОСЯГАННЯ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ
ШАХРАЙСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ608

Чумак Сергій Прокопійович, Фалінський Павло Миколайович

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У ЦИФРОВІЗОВАНОМУ
КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....610

Федорчук Олександр Вікторович

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ ПОБУДОВИ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ
ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....614

Хижняк Євген Сергійович

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА
ФАКТОМ ВЧИНЕННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ616

Стаурська Олександра Миколаївна

ПОСТЦИФРОВА ТРАСОЛОГІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ.....620

Винокуров Юрій Олегович

МІСЦЕ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ
ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....623

Височанська Софія Олегівна, Чурілова Єлизавета Вадимівна

РОЛЬ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ЗНИЖЕННІ РІВНЯ СМЕРТНОСТІ НА
ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ.....625

Гриневич Вікторія Юріївна

ПОЛІГРАФ У СИСТЕМІ ТАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕВІРКИ СЛІДЧИХ ВЕРСІЙ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....628

Пишиненко Ірина Юріївна

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У СИСТЕМІ
ПЕРЕВІРКИ ВЕРСІЙ ЩОДО ІНСЦЕНУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ631

Волос Владислав Олександрович

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ634

ефективна температура, градусо-дні, ентомотоксикологія, огляд місця події, судово-медична експертиза, криміналістичне дослідження, реконструкція події злочину.

Key words: forensic entomology, forensic practice, time of death, post-mortem interval, entomological evidence, necrophages, insect larvae, insect developmental stages, effective temperature, degree-days, entomotoxicology, crime scene investigation, forensic medical examination, forensic investigation, reconstruction of the crime.

Чіпко Наталія Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології,
кандидат юридичних наук, доцент*

Лисяк Назар Васильович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ПОСЯГАННЯ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасному світі швидко розвиваються інформаційні технології, цифрова система соціальних відносин і використання електронних платіжних систем. Це сприяє появі нових різновидів злочинних посягань, що спрямовані на різноманітні матеріальні та нематеріальні блага, які виступають предметом злочинного впливу.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вивчення криміналістичної характеристики об'єкта посягання шахрайства, оскільки його правильне визначення сприяє ефективному розкриттю, розслідуванню та запобіганню таким кримінальним правопорушенням.

У криміналістичній науці об'єкт посягання розглядається як один із ключових елементів криміналістичної характеристики злочину, що відображає ті суспільні відносини, матеріальні цінності чи майнові права, на які спрямована злочинна діяльність. В умовах сучасного розвитку економічних та інформаційних взаємин об'єкт шахрайства зазнає певних змін, розширюється його зміст, у зв'язку із появою нових форм власності, електронних активів, цифрових фінансових інструментів та дистанційних способів заволодіння майном.

У традиційному розумінні об'єктом посягання при шахрайстві виступає чуже майно або право на майно, яким винна особа заволодіває шляхом обману або зловживання довірою потерпілої особи. Відповідно до Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності», предметом злочинів проти власності є майно, яке має певну вартість і є чужим для винної особи: речі (рухомі й нерухомі), грошові кошти, цінні метали, цінні папери тощо. Окрім того, як зазначено у вищезазначеній постанові, предметом таких кримінальних правопорушень може бути не тіль-

ки майно, але й право на нього, дії майнового характеру, електрична та теплова енергія [1].

Характерною особливістю шахрайства є те, що передача майна або прав на нього здійснюється потерпілим добровільним шляхом, однак шляхом впливу обману на таку особу чи зловживанням її довірою.

Нині, враховуючи стрімкий розвиток, певні соціальні процеси, об'єкт посягання шахрайства значно розширюється. Поряд із традиційними матеріальними цінностями дедалі частіше об'єктом злочинних посягань стають безготівкові грошові кошти, що знаходяться на банківських рахунках, електронні гроші, кошти на платіжних картках, а також інші фінансові активи. Крім того, об'єктом шахрайських дій можуть виступати майнові права, зокрема право користування банківськими рахунками, доступ до електронних платіжних систем або право розпорядження певними активами.

Розвиток об'єкта шахрайських посягань безпосередньо зумовлюється впливом соціально-політичної обстановки, що формується у державі на певному етапі її становлення.

Відповідно, зміни суспільних потреб, небезпек та пріоритетів відбивається і на спрямованості злочинної діяльності. Зокрема, в умовах запровадження та тривалої дії воєнного стану помітна чітка тенденція до зростання випадків шахрайських замахів на об'єкти, які мають посилене суспільне значення у воєнний час. До таких, передусім, відносяться ресурси гуманітарної допомоги, елементи військового спорядження (зокрема бронежилети, захисні шоломи, інше тактичне оснащення), продукти харчування, а також грошові суми, що збираються для забезпечення потреб внутрішньо переміщених осіб, підтримки родин військовослужбовців, самих військовослужбовців, а також фінансування відбудови пошкодженої або зруйнованої внаслідок військових дій інфраструктури.

Окрім того, така орієнтація шахрайських дій значною мірою зумовлена вищим ступенем суспільної єдності, активізацією волонтерської роботи та великим збором коштів, які використовуються у благодійних цілях, що, своєю чергою, формує нові шляхи для зловживань та неправомірного привласнення відповідних матеріальних і фінансових фондів.

Суттєвого значення в сучасних умовах набувають також інформаційні ресурси та персональні дані, які можуть використовуватися злочинцями як безпосередній об'єкт посягання або як засіб подальшого заволодіння майном потерпілих. Існують злочини, під час вчинення яких комп'ютерна інформація в одних випадках може бути лише предметом злочину, в інших – знаряддям [2, с. 66]. Наприклад, отримання доступу до облікових записів у банківських додатках, електронній пошті чи соціальних мережах може дозволити шахраям здійснювати фінансові операції від імені потерпілої особи або вводити в оману інших осіб.

Таким чином, у сучасних умовах об'єкт посягання шахрайства характеризується багатоманітністю та динамічністю. Він охоплює як традиційні матеріальні цінності, так і нові форми майнових благ, пов'язаних із цифровізацією економіч-

них і соціальних процесів. Урахування цих особливостей має важливе значення для правильної криміналістичної оцінки механізму шахрайства, визначення напрямів розслідування та розроблення ефективних заходів протидії таким кримінальним правопорушенням.

Отже, об'єкт посягання є важливим елементом криміналістичної характеристики шахрайства, який відображає спрямованість злочинної діяльності та дозволяє встановити характер завданої шкоди. Традиційно таким об'єктом виступає чуже майно або право на майно, однак у сучасних умовах розвитку інформаційних технологій та цифровізації економічних процесів його зміст суттєво розширюється. Така трансформація зумовлює необхідність удосконалення криміналістичних підходів до дослідження об'єкта шахрайства, а також адаптації методик розслідування до нових форм злочинної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>.

2. Азаров Д. С. Особливості механізму вчинення злочинів у сфері комп'ютерної інформації. *Юридична Україна*. 2004. № 7 (19). С. 64-68.

Ключові слова: шахрайство, об'єкт посягання, сучасні умови, майно.

Key words: fraud, object of the offense, current circumstances, property.

Чумак Сергій Прокопійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології,
кандидат юридичних наук*

Фалінський Павло Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач криміналістичної лабораторії кафедри криміналістики,
судових експертиз та поліграфології*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У ЦИФРОВІЗОВАНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Призначення судових експертиз у прямому значенні – це етап прийняття відповідного процесуального рішення суб'єктом призначення; оформлення постанови слідчим, ухвали суду або слідчого судді та формулювання питань на розгляд експерту. Але цьому передують об'ємна та кропітка підготовча робота по виявленню, фіксації, вилученню та збереженню речового доказу, який в подальшому може стати об'єктом експертного дослідження. Об'ємність підготовки експертного дослідження.